

WTO CHAIRS
PROGRAMME

Türkiye İhracatçılar Meclisi

AB Yeşil Mutabakatı Farkındalık Toplantıları III: “Tarladan Çatala Stratejisi”

4 Kasım 2020

Dr N. Pınar Artıran

İstanbul Bilgi Üniversitesi

DTÖ Kürsüsü Profesörü

Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Uygulama ve
Araştırma Merkezi Müdürü

İstanbul Bilgi University
RESEARCH CENTER FOR
INTERNATIONAL TRADE
LAW AND ARBITRATION

Dr N. Pınar Artıran

İstanbul
Bilgi Üniversitesi

LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES

Sunum Planı

- İklim Değişikliğine Yönelik Uluslararası Hukuk Metinleri
- AB Yeşil Mutabakatı
- AB İklim Kanunu
- Yeni bir Sanayi Stratejisi
- Karbon Fiyatlaması
- Yeşil Mutabakat Finansmanı
- Sınırdaki Karbon Uyarlamasının Hukuki Değerlendirmesi
- Eylem Planı

İklim Değişikliğine Yönelik Uluslararası Hukuk Metinleri

- Paris İklim Değişikliği Anlaşması
- Serbest Ticaret Anlaşmaları
- Yatırımların Korunması Anlaşmaları

Avrupa Yeşil Mutabakatı Nedir?

- 24 sayfalık bir belge ama sonuçları fiziki hacminden çok daha büyük
- Sera gazı emisyonlarını azaltarak (2030'a kadar % 50 ila % 55 ve 2050'ye kadar 0 net emisyon) Avrupa'yı ilk iklime nötr kıta haline getirmeyi amaçlayan kapsamlı bir yol haritası
- Yeşil Mutabakat, COVID-19 salgınından önce getirilmiş olsa da, AB Komisyonu, Yeşil Anlaşmanın bir parçasını oluşturanlar da dahil olmak üzere sürdürülebilirlik hususlarına “ekonomiyi kurtarma” çabalarında önemli bir rol atfediyor.

Avrupa Yeşil Mutabakatı Nedir?

- Temel öncelikleri :
  - (i) küresel rekabetçiliğini korumak,
  - (ii) 2050 yılı itibarıyla iklim-nötr bir kıta olmak ve
  - (iii) Avrupa'nın dijital geleceğini şekillendirmek olarak belirlediği üç temel öncelik kapsamında hayata geçirmeyi öngördüğü eylemlerle ulaşmayı amaçlamaktadır.
- Öncelikleri hayata geçirme araçları:
  - daha entegre ve daha dijital bir tek pazar,
  - küresel liderliğin devam ettirilmesi,
  - iklimnötr hedefleri doğrultusunda sanayinin desteklenmesi,
  - daha dögüsel bir ekonomi,
  - yenilikçi sanayii,
  - beceri kazandırma & yeniden beceri kazandırma ile
  - dönüşümün finansmanı ve dönüşüme yatırım

Avrupa Yeşil Mutabakatı: İçerik

- 2050 İklim-Nötr (AB'nin 2050 yılına kadar karbonsuz ekonomiye geçişinin tamamlanması) politika değişiklikleri
- AB İklim Kanunu
- Emisyon Ticaret Sistemi
- Sınırdaki Karbon Düzenlemesi (Karbon Vergisi)
- Sanayi Stratejisi ve Döngüsel Ekonomi Eylem Planı
- Finansman

Avrupa Yeşil Mutabakatı: Öncelikli alanlar

- İklim Değişikliği ile Mücadele
- Temiz, erişilebilir ve güvenli enerji
- Temiz, döngüsel ekonomi için sanayi
- Enerji ve kaynak verimliliği sağlanmış binalar
- Sürdürülebilir ve akıllı hareketlilik/ulaşım
- Tarladan çatala (sofraya) tarım
- Ekosistem ve Biyoçeşitlilik
- Sıfır kirlilik, toksiklerden arınmış çevre
- Avrupa Araştırma Alt Yapılarına destek için bilginin güçlendirilmesi
- Vatandaşların sürdürülebilir ve iklim değişikliğinden arındırılmış bir Avrupa'ya geçiş için hazırlanması (bilgi, beceri)
- Uluslararası İşbirliği

AB İklim Kanunu

- 2030-2050 Sera gazı emisyonu indirim planı
- 4 Mart 2020: AB İklim Kanunu Teklifi
- Eylül 2020: 2030 Sera Gazı Emisyon Hedefinin Yükseltilmesi
- 2021: Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması teklifi

Karbon Fiyatlaması: Emisyon Ticaret Sistemi

- **Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) (25 milyar €):**
- ETS, Birliğin karbon pazarıdır ve AB emisyonlarının % 45'inden sorumlu sektörleri kapsar.
- ETS kapsamında karbon tahsisatlarının açık artırmasından elde edilen gelirin bir kısmı, Çok Yıllık Finansman Çerçevesi (Multiannual Financial Framework) dışındaki iklimle ilgili projeleri finanse eden iki fona tahsis edilmektedir:
  - İnovasyon Fonu: Gelecek vaat eden düşük karbon teknolojilerinin tanıtım projelerine odaklanır;
  - Modernizasyon Fonu: Orta ve doğu Avrupa'daki on düşük gelirli Üye Devlette enerji sistemlerinin modernizasyonunu, enerji verimliliğindeki gelişmeleri ve adil geçişi destekler.

Karbon Fiyatlaması: Emisyon Ticaret Sistemi

- Açık artırma, AB emisyon ticaret sistemine (EU ETS) katılan şirketlere emisyon tahsisatları tahsis etmek için varsayılan yöntem.
- Ancak elektrik üretimi dışındaki sektörlerde müzayedeye geçiş aşamalı olarak gerçekleşiyor. Bazı ödenekler 2020 ve sonrasına kadar ücretsiz olarak tahsis edilmeye devam ediyor.
- Ücretsiz tahsisin sürdürülmesi, AB'nin, uluslararası rekabet halindeki endüstriyi karbon kaçağından korurken, iddialı emisyon azaltma hedeflerini takip etmesine olanak tanır.

Karbon Fiyatlaması: AB dışındaki ülkelerde durum

- 1 Kasım 2019 itibarıyla, AB dışındaki 21 ülkede (BK dahil) karbon için bir yerel fiyat girişimi uygulamış veya planlamış, ancak bu ülkelerden sınırda karbon düzenlemesini hayata geçirmemiş. (Ülke içi yerel yönetim düzeyinde uygulanan 25 plan ve 14 ülkenin yerel yönetimlerinde benzeri girişim için hazırlık çalışmaları)
- Karbon fiyatlandırma sistemine sahip OECD ülkelerinin birkaçının AB ile ticaret anlaşmaları vardır.
- Hem karbon fiyatlandırma planına hem de AB ile ticaret anlaşmalarına sahip OECD ülkeleri Kanada, Şili, İzlanda, Japonya, Norveç, Güney Kore ve İsviçre'dir.

Karbon Fiyatlaması: Sınırdaki Karbon Düzenlemesi

- “Karbon kaçağı” riskini azaltmak amacıyla eşyanın karbon içeriğini daha doğru yansıtan bir ithalat fiyatı oluşturulması
- DTÖ ve AB hukuku çerçevesinde bu “karbon vergisi”nin hayata geçirilmesi 3 şekilde olabilir: Ek gümrük vergisi / ETS'nin ithalata da uygulanması / Hem yerli, hem ithal ürüne uygulanacak bir dahili vergi.
- Olası bir “Karbon vergisi”ne tabi olabilecek ürünler veya hizmetleri belirlemek açısından, Komisyon, AB ETS'nin 3. ve 4. ticaret aşamaları kapsamında karbon kaçağı çalışmasının sonuçlarını inceliyor.

Sektör spesifik konular: Tarlardan Çatala Stratejisi

- Tarımı ve gıdayı etkileyebilecek sektörel stratejiler:
  - Tarladan Çatala Stratejisi
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381>
  - Biyoçeşitlilik Stratejisi
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0380&qid=1605004501605>
  - 17 Eylül 2020: 2030 için AB İklim Hedefi Planı sunumu
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020SC0178&qid=1605004714039>

Sektör spesifik konular: Tarladan Çatala Stratejisi

- *AB karbon çiftçiliği girişimi*
- Komisyon, CO2 dışı tarımsal sera gazı emisyonlarını (çoğunlukla metan) arazi kullanımı, arazi kullanım değişikliği ve ormancılık (AKAKDO) sektörüne entegre etmek ve tarım, ormancılık ve arazi kullanımını kapsayan yeni bir düzenlenmiş sektör oluşturmak istiyor. Uygulamada bu, çiftliklerinde aktif olarak karbon tutan çiftçiler için ödeme anlamına gelebilir.

Sektör spesifik konular: Tarladan Çatala Stratejisi

- **2. Yenilenebilir Enerji Direktifinin Revizyonu**
- **Ormanlık biyokütlesi** (odun peletleri) için sürdürülebilirlik kriterleri
- 4 Ağustos 2020'de Avrupa Komisyonu, 2018 Yenilenebilir Enerji Direktifi'nin (REDII) potansiyel revizyonu hakkında bir halk istişaresi başlattı.

Sektör spesifik konular: Tarlardan Çatala Stratejisi

- Avrupa tarımını sürdürülebilirlikte küresel standart haline getirme hedefleri (üretim, gıda israfı, gıda politikası ve gıda tüketimine yönelik politikalar)
- Tarımda kimyasalların, gübre ve antibiyotiklerin kullanımını ve riskini azaltma amacı

Döngüsel Ekonomi: Tarlardan Çatala Stratejisi

- Sürdürülebilir mahsuller, hayvan refahı ve gıdanın nerede ve nasıl üretildiğini detaylandıran etiketler konusunda daha yüksek standartlar
- Tüketicileri daha sağlıklı beslenmeye yönlendirme amacı
- Potansiyel olarak ithal ürünlerin dezavantajlı hale gelmesi

Döngüsel Ekonomi: Tarlardan Çatala Stratejisi

- Gıda zincirinin tüm aşamalarını kapsayan geniş bir paydaş tartışması, daha sürdürülebilir bir gıda politikası oluşturma metodları
- Avrupalı çiftçiler ve balıkçılar, sürdürülebilir gıdaya geçişte ve biyoçeşitliliği korumada anahtar (Ortak tarım ve ortak balıkçılık politikaları).
- 2021-2027: Ortak tarım politikasının genel bütçesinin en az % 40'ünün ve Denizcilik Balıkçılık Fonunun en az % 30'unun iklim eylemine katkıda bulunması.

Tarladan Çatala Stratejisi

- Hassas tarım, organik tarım, tarımsal ekoloji, tarımsal ormancılık ve daha katı hayvan refahı standartları .
- Performans odaklı, eko-planlar, topraktaki karbonun yönetilmesi ve depolanması dahil iyileştirilmiş çevre ve iklim performansı ve su kalitesini iyileştirmek ve emisyonları azaltmak için iyileştirilmiş besin yönetimi.
- Düşük karbonlu gıda kaynağı olarak sürdürülebilir deniz ürünleri potansiyeli.

Döngüsel Ekonomi: Tarlardan Çatala Stratejisi

- Gübre ve antibiyotik kullanımının yanı sıra kimyasal böcek ilaçları kullanımı ve riski azaltılmalı
- Gerekli, yasama dahil tedbirler
- Organik tarım yapılan alanın artırılması
- Hasadı zararlılardan ve hastalıklardan korumak için yeni yenilikçi teknikler
- Döngüsel ekonomiye katkı
- Taşıma, depolama, paketleme ve gıda atıkları konusunda gıda işleme ve perakende sektörlerinin çevresel etkilerini azaltma
- Gıda sahtekarlığıyla mücadele

Tarladan Çatala Stratejisi

- Sürdürülebilir gıda tüketimini ve herkes için uygun fiyatlı sağlıklı yiyecekleri teşvik
- AB çevre standartlarına uymayan ithal gıdalara pazara giriş yasağı / engeli
- Tüketicilerin sağlıklı ve sürdürülebilir diyetleri seçmelerine ve gıda israfını azaltmalarına yardımcı olacak eylem önerileri
- Gıdanın menşei, besin değeri ve çevresel ayak izini gösteren dijital araçlar dahil tüketicilere daha iyi bilgi verme yolları

Tarladan Çatala Stratejisi

- 4 Temel Hedef:
- ***Sürdürülebilir gıda üretimi***
- ***Sürdürülebilir gıda işleme, toptan satış, perakende, konaklama ve yemek hizmetleri***
- ***Sürdürülebilir gıda tüketimi ve sağlıklı, sürdürülebilir diyetlere geçişi kolaylaştırmak***
- ***Yiyecek kaybı ve atık önleme***

Biyoeeitlilik Stratejisi

- **1. 2021-2026 için Organik Tarım Eylem Planı**
- AB'de organik tarım arazisi 2030'a kadar arttırılacak.
- 4 Eylül 2020: Komisyon tarafından başlatılan AB'nin organik üretiminin geliştirilmesine yönelik AB'nin gelecekteki eylem planına ilişkin halk istişaresi.

Biyoçeşitlilik Stratejisi

- Sağlıklı ve sürdürülebilir diyetlere teşvik için gıda etiketleme
- Gıda israfına karşı mücadeleyi hızlandırma (2030 yılına kadar perakende ve tüketici düzeyinde kişi başına gıda atığının yarıya indirilmesi. 2023 yılına kadar AB genelinde gıda israfını azaltmak için yasal olarak bağlayıcı hedefler önerilmesi)
- Araştırma ve yenilik (Horizon Europe kapsamında gıda, biyoekonomi, doğal kaynaklar, tarım, balıkçılık, su ürünleri yetiştiriciliği ve çevre ile ilgili Ar-Ge'ye 10 milyar Avro yatırım)

Biyoçeşitlilik Stratejisi

- ***2. Enerji üretimi için orman biyokütlesi kullanımının sürdürülebilirliği üzerine çalışma / Enerji için orman biyokütlesine ilişkin yeni sürdürülebilirlik kriterleri hakkında operasyonel rehberlik***

Biyoçeşitlilik Stratejisi

- **3. Ormansızlaşma veya orman bozulması ile ilişkili ürünlerin AB pazarına yerleştirilmesini önlemek veya en aza indirmek için önlemler**
- 3 Eylül 2020: Ormansızlaşma ve ormanların bozulmasıyla ilgili olarak AB pazarına yerleştirilen ürünlerin etkisini azaltmak için AB'nin gelecekteki olası eylemleri hakkında bir kamuoyu istişaresi
- 16 Eylül 2020'de Avrupa Parlamentosu'nun "AB'nin dünyadaki ormanların korunması ve eski haline getirilmesindeki rolü" hakkında kararı (Dünya çapında ormansızlaşmayı ve orman bozulmasını engellemek için, biyoyakıtlar ve biyoenerji üretimine de yönelik olarak bitki protein ithalatı için bir sürdürülebilirlik kriteri çağrısı ve artan odun kullanımının kınanması)

Yeşil Mutabakat Finansmanı

- Araştırma-Geliştirme, Yenilik, Teknoloji Transferi ve Yatırımlar için finansman kaynaklarının yaratılması (AB genelinde yıllık 260 Milyar Avro ek yatırım ihtiyacı doğacak)
  - AB fonları
  - Devlet yardımları
  - Kamu Alımları
- Farklı finansman olasılıkları
  - AB Yeşil Mutabakatı Yatırım Planı (1 Trilyon Avro)
  - Yenilikçilik Fonu (10 Milyar Avro)
  - LIFE, Horizon

Yeşil Mutabakat Finansmanı

- **Adil Geçiş Mekanizması (JTM):** Geçişin sosyo-ekonomik etkisini hafifletmek için en çok etkilenen bölgelerde 2021-2027 döneminde en az 150 milyar Avro 'nun harekete geçirilmesi hedefi
- **Finansman**
- 2021-2030 döneminde, AB Komisyonu, AB bütçesi kapsamında en az 1 trilyon Avro'luk sürdürülebilir yatırımı harekete geçirmesi
- **Etkinleştirme çerçevesi**
- **Uygulama desteği**

Yeşil Mutabakat Finansmanı

- Meblağın yaklaşık yarısı doğrudan AB bütçesinden, geri kalan miktarı da diğer kamu ve özel kaynaklar tarafından esasen bir kaldıraç etkisiyle karşılanması projesi.
- **Avrupa Yatırım Bankası'nın**, AB yönergeleri çerçevesinde yaklaşık 250 milyar Avro (yani toplamın dörtte biri) tutarında yatırımı tetiklemesi, ek finansmanın seferber edilmesinde kilit rolü.

Eylem Planı

- AB'nin "Yeşil Mutabakat"ın çeşitli aşamalarını (başta sınırda karbon düzenlemesi/uyarlaması olmak üzere) yasalaştırdığı süreci Türk sektörünün ve ihracat yapan firmaların yakinen takip edip, karar alma mekanizması üzerinde etki doğurmaya dönük geribildirim süreçlerine aktif katılım sağlamaları
- "Yeşil üretim" odaklı üretim doğrultusunda "iyi uygulama örnekleri" üzerinden çalışmalar yürütülmesi
- "Avrupa Yeşil Mutabakat Finansman Planı (Sürdürülebilir Avrupa Yatırım Planı)" ve "Adil Geçiş Dönemi Fonu" kaynaklarından yararlanmak üzere çalışma yürütülmesi

WTO CHAIRS
PROGRAMME

Teşekkürler...

Dr. N. Pınar Artıran

pinar.artiran@bilgi.edu.tr

Istanbul Bilgi University
RESEARCH CENTER FOR
INTERNATIONAL TRADE
LAW AND ARBITRATION

Dr N. Pınar Artıran

Istanbul
Bilgi Üniversitesi

LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES